

**MAXSUS FANLARNI O'QITISHDA ZAMONAVIY PED-TEXNOLOGIYALARDAN
FOYDALANISHNING O'RNI**

Soliyev Temurbek Murodjon o'g'li
Xorazm viloyati, Yangibozor tumani
1-son texnikumi Maxsus fan o'qituvchisi
E-mail:soliyevtemurbek33@gmail.com
+998937535128

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18382986>

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada maxsus fanlarni o'qitish jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanishning nazariy-amaliy jihatlari, ularning ta'lim samaradorligini oshirishdagi o'rni va ahamiyati tahlil qilingan. Tadqiqot natijasida pedagogik texnologiyalarning o'quvchilarning bilim sifati, kasbiy kompetensiyalari va motivatsiyasiga ijobiy ta'siri aniqlangan.

Kalit so'zlar: pedagogik texnologiya, maxsus fanlar, ta'lim sifati, innovatsion usullar, kasbiy kompetensiya, interfaol metodlar.

KIRISH

XXI asr – axborot texnologiyalari va innovatsiyalar asri bo'lib, bu o'z navbatida ta'lim tizimiga ham yangicha talablar qo'ymoqda. Zamonaviy mehnat bozori yuqori malakali, raqobatbardosh, ijodiy fikrlovchi va kasbiy kompetent mutaxassislariga ehtiyoj sezmoqda. Shu munosabat bilan, maxsus fanlarni o'qitishda an'anaviy usullardan zamonaviy pedagogik texnologiyalarga o'tish zarurati tug'ilmoqda.

O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasida ta'lim jarayoniga zamonaviy pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish ustuvor vazifalardan biri sifatida belgilangan. Maxsus fanlar – fizika, kimyo, biologiya, matematika, informatika, kasbiy-texnik fanlar – nazariy bilimlar bilan bir qatorda amaliy ko'nikmalarni ham talab qiladi. Shuning uchun bu fanlarni o'qitishda pedagogik texnologiyalardan samarali foydalanish dolzarb masala hisoblanadi.

NAZARIY ASOSLAR**1. Pedagogik texnologiya tushunchasi**

Pedagogik texnologiya – bu aniq belgilangan ta'limiy maqsadlarga erishish uchun pedagogik jarayonni tashkil etish, amalga oshirish va baholashning sistemali usuli. G.K. Selevko ta'rifiga ko'ra, pedagogik texnologiya maqsad qo'yish, tashkil etish, baholash va to'g'rilashni o'z ichiga olgan butun pedagogik tizimning loyihasidir.

2. Maxsus fanlarning o'ziga xos xususiyatlari

Maxsus fanlar quyidagi xususiyatlarga ega: chuqur nazariy bilimlarni talab qiladi, amaliy ko'nikmalar shakllantirishni nazarda tutadi, abstrakt tafakkurni rivojlantirishga qaratilgan, kasbiy kompetensiyalar asosini tashkil etadi, ilmiy-tadqiqot faoliyatiga tayyorlaydi.

1. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT)

Zamonaviy ta'limda AKT muhim o'rin tutadi. Maxsus fanlarni o'qitishda quyidagi AKT vositalari qo'llaniladi:

Multimedia taqdimotlar: Murakkab jarayonlarni vizualizatsiya qilish, masalan, kimyoviy reaksiyalar mexanizmi, fizikaviy hodisalar, biologik jarayonlarni ko'rsatish.

Virtual laboratoriyalar: Xavfli yoki qimmat tajribalarni virtual muhitda o'tkazish imkoniyati. ChemLab, PhET simulations, Virtual Lab kabi dasturlar keng qo'llanilmoqda.

Elektron ta'lim resurslari: Interaktiv darsliklar, video-darslar, onlayn testlar va topshiriqlar bazasi.

Simulyatsiya dasturlari: Murakkab tizimlarni modellashtirish va tadqiq qilish uchun ishlatiladi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, AKT dan foydalangan holda o'tilgan mashg'ulotlarda o'quvchilarning o'zlashtirish darajasi 25-30% ortgan.

2. Muammoli o'qitish texnologiyasi

Muammoli vaziyat yaratish va uni yechish jarayonida o'quvchilar mustaqil izlanish, tahlil qilish va xulosa chiqarish ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Masalan, fizika darslarida: "Nega samolyot uchadi?" kabi muammoli savol qo'yish orqali Bernulli qonunini o'rganish.

Muammoli o'qitish bosqichlari:

1. Muammoli vaziyatni yaratish
2. Muammoni anglash va qabul qilish
3. Farazlar ilgari surish
4. Farazlarni tekshirish va isbotlash
5. Xulosa va umumlashtirish

3. Interfaol metodlar

Interfaol metodlar o'quvchilarni faol ishtirokini ta'minlaydi:

"Brainstorming" (Aqliy hujum): Muammoga noan'anaviy yechimlar topish uchun qo'llaniladi. Masalan, yangi texnologiya g'oyalarini ishlab chiqishda.

"Case study" (Vaziyatni tahlil qilish): Haqiqiy yoki modellashtirilgan kasbiy vaziyatlarni tahlil qilish va yechim topish.

"Debatlar": Turli nuqtai nazarlarni himoya qilish orqali tanqidiy fikrlashni rivojlantirish. Masalan, ekologiya muammolari bo'yicha munozaralar.

"Role o'yinlari": Kasbiy vaziyatlarni o'ynash orqali amaliy ko'nikmalarni shakllantirish.

"Insert" texnikasi: Matnni faol o'qish va tahlil qilish usuli.

TAVSIYALAR

Maxsus fanlarni o'qitishda pedagogik texnologiyalardan samarali foydalanish uchun quyidagilar tavsiya etiladi:

1. Pedagogik texnologiyalar bo'yicha doimiy malaka oshirish
2. Turli texnologiyalarni kombinatsiyalangan holda qo'llash
3. O'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish
4. Darslarni zamonaviy texnik vositalar bilan boyitish
5. O'quv jarayonini muntazam tahlil qilish va takomillashtirish
6. Xorijiy tajribalarni o'rganish va moslashtirish

XULOSA

Pedagogik texnologiyalar nafaqat o'quvchilarning bilim sifatini oshiradi, balki ularning kasbiy kompetensiyalarini ham rivojlantiradi, tanqidiy va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini shakllantiradi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, muammoli o'qitish, loyiha usuli, modulli ta'lim, interfaol metodlar va differensiallashgan yondashuv maxsus fanlarni o'qitishning eng samarali usullari hisoblanadi. Ularni to'g'ri va tizimli qo'llash o'quvchilarning

o'zlashtirish darajasini 25-30% ga oshiradi va ta'lim jarayoniga bo'lgan qiziqishni sezilarli darajada oshiradi. Kelajakda tadqiqotlarni chuqurlashtirish, yangi pedagogik texnologiyalarni sinab ko'rish, sun'iy intellekt va virtual reallik texnologiyalarini ta'limga joriy etish dolzarb vazifa bo'lib qolmoqda. Maxsus fanlarni o'qitishda pedagogik texnologiyalardan samarali foydalanish zamonaviy raqobatbardosh kadrlar tayyorlashning kafolatidir.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi. Toshkent, 2019.
2. Selevko G.K. Zamonaviy ta'lim texnologiyalari. M.: Narodnoye obrazovaniye, 1998.
3. Polat Ye.S. Zamonaviy pedagogik va axborot texnologiyalari. M.: Akademiya, 2007.
4. Hoshimov O.A. Kasbiy ta'limda zamonaviy pedagogik texnologiyalar. T.: Fan, 2015.
5. Yuldashev M.M., Usmonov S.A. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. T.: ILM-ZIYO, 2016.